

SXEDIO.FN8

26.12.1948: ΤΟΥΡΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΚΥΡΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ. ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ ΦΙΛΟΕΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Η επίσημη Τουρκία και η πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων έβλεπαν τον ενωτικό πόθο των Ελλήνων Κυπρίων, από την εποχή της άφιξης των Αγγλων στην Κύπρο το **1878**, όπως ο Ταύρος το κόκκινο πανί, με τη διαφορά ότι οι Έλληνες που αποτελούσαν την πλειοψηφία δεν ήθελαν να το παραδεχθούν ή πίστευαν ότι θα προωθούσαν την Ένωση με την Ελλάδα μόνοι τους παρά τις τουρκικές αντιδράσεις.

Στην απόφαση όμως των Ελλήνων για διενέργεια του Δημοψηφίσματος αντιέδρασαν πιο έντονα όσο ποτέ άλλοτε.

Στόχος της τουρκικής πολιτικής ήταν η εξασφάλιση κατ' αρχήν διαβεβαιώσεων από την Αγγλία ότι η Κύπρος δεν θα δινόταν στην Ελλάδα κι έτσι δεν θα γινόταν ελληνική νήσος και κατά δεύτερο λόγο η προβολή της αξίωσης, με πιο έντονο τρόπο, ότι αν η Βρετανία εγκατέλειπε ποτέ την Κύπρο αυτή θα δινόταν στην Τουρκία, που κατά τους ισχυρισμούς τους αποτελούσε φυσική προέκταση της Μικράς Ασίας και βρισκόταν στο μαλακό υπογάστριο της Τουρκίας και αποτελούσε σημαντική γεωστρατηγική περιοχή για την άμυνά της.

Οι επαφές μεταξύ της Τουρκίας και των Τούρκων Κυπρίων είχαν αρχίσει από πολύ νωρίς, μετά την απόφαση της Αγγλίας το **1946** να θέσει τέρμα στην Παλμεροκρατία και να προβεί σε συτναγματικές μεταρρυθμίσεις στο νησί.

Από το **1945** του σημαντικού πολιτικού κόμματος των τουρκοκυπρίων, του Εθνικού Λαϊκού Τουρκικού Κόμματος, ηγείτο ο γιατρός Φαζίλ Κουτσιούκ, ιδρυτής του από το **1945**.

Ήταν αυτή την περίοδο που ήλθε στην επιφάνεια

ακόμα ένας τουρκοκύπριος που φιλοδοξούσε να παίξει σημαντικό ρόλο στα πολιτικά πράγματα της τουρκοκυπριακής κοινότητας, ο δικηγόρος Ραούφ Ραΐφ Ντενκτάς.

Οι Τούρκοι αισθάνονταν βολεμένοι με την αγγλική διοίκηση κι εφ' όσον είχαν τις επανειλημμένες διαβεβαιώσεις της Αγγλίας ότι δεν μελετάτο αλλαγή του καθεστώτος της νήσου, δεν ανησυχούσαν.

Ωστόσο με την πίεση των Ελλήνων για Ένωση με την Ελλάδα, την οποία θεωρούσαν ως μητέρα πατρίδα, στράφηκαν κι αυτοί προς τη "μητέρα" πατρίδα, την Τουρκία, κι άρχισαν να προβάλλουν το αίτημα για Ένωση με την Τουρκία, δειλά, δειλά στην αρχή και πιο έντονα στη συνέχεια.

Επίσημα τη θέση τους καθόρισαν οι τουρκοκύπριοι ηγέτες, τόσο σε διάφορες ανακοινώσεις τους, αλλά αργότερα στη Διασκεπτική Συνέλευση, στην οποία δέχθηκαν να μετάσχουν με προθυμία.

Η ταύτιση της Τουρκίας με τους οι Τούρκους κυπρίους άρχισε να γίνεται πλήρης ενώ περνούσε ο καιρός, ενώ στην Αγκυρα οι "πιέσεις" της κοινής γνώμης στην Κυβέρνηση για να ενδιαφερθεί για τη Κύπρο εντεινόνταν.

Στην ουσία η η Τουρκία που είχε χάσει κάθε δικαίωμα στην Κύπρο με τη συμφωνία της Λωζάνης, έτριβε τα χέρια και περίμενε τη στιγμή για να εκδηλωθεί στο κυπριακό ενεργά και να προβάλλει στην κατάλληλη στιγμή αξιώσεις.

Ετσι από το Δεκέμβρη του **1948** η τουρκική Κυβέρνηση επέτρεψε τη διοργάνωση διαδηλώσεων και συγκεντρώσεων στην Αγκυρα για την Κύπρο, σε απάντηση στο αίτημα των ελληνοκυπρίων για Ένωση.

Μια τέτοια διαδήλωση έγινε στην Αγκυρα στις **26 Δεκεμβρίου 1948**.

Στόχος των διαδηλωτών, όπως ανέφεραν σε προκήρυξη τους ήταν να παρακληθεί η Τουρκική Κυβέρνηση "ν' απευθυνθή εις τον ΟΗΕ διά την λήψιν

προστατευτικών μδτρων υπέρ των Τούρκων της Κύπρου και εναντίον της μεταδόσεως του κομμουνισμού, όστις απειλεί την νήσον".

Στη διαδήλωση στην οποία πήραν μέρος **7.000** φοιτητές και σ' αυτήν σύμφωνα με τον ανταποκριτή της εφημερίδας "Φως του Καΐρου" ένας από τους αρχηγούς των διαδηλωτών είπε:

"Δεν επιμένουμε να ενώσουμε την Κύπρο με την Τουρκία, αλλά το να εγκαταλειφθεί η νήσος στην Ελλάδα ή να γίνει ανεξάρτητη ισοδυναμεί με εγκατάλειψη της στη Ρωσία. Δεν είμαστε ιμπεριαλιστές, αλλά συμπαθούμε ολόψυχα τους ομοφύλους αδελφούς μας, οι οποίοι υποφέρουν".

Παρόμοια εκδήλωση έγινε και στη Λευκωσία από τους Τουρκοκύπριους στο θεάτρο "Μπελίκ Πασά" στις **5** Ιανουαρίου, **1949** όπου ομιλητές καταφέρθηκαν κατά της ένωσης.

Στις εκδηλώσεις των Τούρκων στην Κύπρο αλλά κυρίως στην Τουρκία, υπήρξε άμεση αντίδραση εκ μέρους τόσο των Ελλήνων φοιτητών στην Αθήνα όσο και στη Λευκωσία.

Ταυτόχρονα και οι ελληνικές εφημερίδες με πύρινα άρθρα τους καταδίκασαν τις τουρκικές διαδηλώσεις, ενώ οι εφημερίδες της Τουρκίας που μπήκαν στο χορό αναγκάστηκαν να διευκρινίσουν ότι οι Τούρκοι φοιτητές δεν ζητούσαν την Ένωση της Κύπρου με την Τουρκία, αλλά τη μη πραγματοποίηση της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα.

Οι φοιτητές στην Αθήνα ανέφεραν σε προκήρυξη τους για τις εκδηλώσεις των Τούρκων φοιτητών της Αγκυρας:

"Ολόκληρος ο κόσμος γνωρίζει ότι εμείς οι Έλληνες εξακολουθούμε να αμυνόμαστε κατά βαρβάρων εχθρών. Χύσαμε το αίμα μας, αλλά δεν νικήσαμε ακόμη. Κανένας σύμμαχος δεν φρόντισε για τη δικαίωση μας ιδιαίτερα στον τομέα των εθνικών μας αξιώσεων.

Με μεγάλη κατάπληξη είδαμε συναδέλφους και κυρίως στη φίλη Τουρκία να κατέρχονται σε συλλαλητήριο κατά της Ένωσης της Κύπρου με την

Ελλάδα. Διαμαρτυρόμαστε για την άσκοπη αυτή ενέργεια η οποία έγινε με την ανοχή της φίλης τουρκικής Κυβέρνησης. Ελπίζουμε ότι το λυπηρό αυτό γεγονός θα κλείσει, με ενέργειες της τουρκικής Κυβέρνησης. Αναμένουμε ότι η διαμαρτυρία αυτή θα βρει τη δέουσα απήχηση κι η ανθελληνική αυτή φοιτητική ενέργεια τύχει της αναγκαίας ανασκευής".

Στη Λευκωσία η αντίδραση της νεολαίας ήταν ακόμα πιο έντονη και με τηλεγραφήματα και άλλες εκδηλώσεις διαμαρτυρήθηκε για τις ενέργειες των Τούρκων που οργάνωναν εκδηλώσεις εναντίον της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα γιατί πίστευαν ότι κάτι τέτοιο αποτελούσε αγνωμοσύνη προς την Ελλάδα που τόσα είχε προσφέρει στον αγώνα κατά του Άξονα.

Σε τηλεγραφήματα της νεολαίας του ΚΕΚ στον τούρκο πρόξενο στη Λευκωσία, που υπέγραφε ο καθηγητής Νικόλαος Τσιγκίνης, αναφερόταν:

" Νεολαία Εθνικού Κόμματος παρακαλεί υπενθυμίσητε σπουδάζουσαν τουρκικήν νεολαίαν οργάνωσασαν ανθελληνικόν συλλαλητήριον Αγκύρας, ότι Ελλάς, αναμένουσα ενσωμάτωσιν ελληνικής Κύπρου εις μητέρα πατρίδα, έσωσε Τουρκίαν, διά σθεναράς απαντήσεις εις ιταλικόν τελεσίγραφον και απατελεί διά σημερινού αγώνος κατά του συμμοριτισμού ασφάλειαν εγγύς ανατολής".

Αλλά και ο Παγκύπριος Σύνδεσμος Αποφοίτων στο **8ο** Συνέδριο του καταδίκασε τις τουρκικές διαδηλώσεις με ψήφισμα που εγκρίθηκε στις **16** Ιανουαρίου **1949** (Μεταγλώττιση):

Οι Έλληνες απόφοιτοι των Σχολών Μέσης Παιδείας Κύπρου, εκπροσωπούμενοι στο **8ο** Παγκύπριο Συνέδριο στην Αμμόχωστο, στις **9** Ιανουαρίου **1949**, αφού μελέτησαν τη στάση των τούρκων φοιτητών στην Αγκυρα και των ομογενών τους στην Κύπρο έναντι του πολιτικού μέλλοντος της νήσου, ψηφίζουν ομόφωνα:

1. Θεωρούν τη στάση των Τούρκων φοιτητών και ομογενών τους στην Κύπρο έναντι του κυπριακού ζητήματος ως εκδήλωση αγνωμοσύνης προς την ηρωική Ελλάδα, η οποία ως και κατά τον τελευταίο Παγκόσμιο Πόλεμο προτάσσει και σήμερα τα στήθη προς απόκρουση

εχθρών που στρέφονται εναντίον των αρχών και ιδανικών στα οποία πιστεύουν και οι δυο φίλοι λαοί της Ελλάδας και της Τουρκίας.

2. Διακηρύσσουν επίσης ότι η αξίωση του κυπριακού Ελληνισμού για ενσωμάτωση στο ελληνικό κράτος στηρίζεται σε απaráγραφα εθνολογικά και ιστορικά δεδομένα, τα οποία κανένας δεν μπορεί να καταρρίψει ή αμφισβητήσει. Το να προβάλλονται δε από τουρκική πλευρά αξιώσεις στην Κύπρο αποτελεί το ολιγότερο οικτρή ανεβλάβεια έναντι των ιερότερων ανθρώπινων δικαιωμάτων. Διότι το περί αυτοδιάθεσης των λαών αίτημα αποτελεί υπόθεση φυσική και απαραβίαστη.

3. Καταδικάζουν, ως καθ' ολοκληρία άστοχο και κακόβουλο το επιχείρημα, ότι σε περίπτωση κατά την οποία η Κύπρος ήθελε δοθεί στην Ελλάδα μοιραία η νήσος μας θα μεταβαλλόταν σε κομμουνιστική έπαλξη κατά της ασφάλειας των Μεσογειακών λαών και συνεπώς και της Τουρκίας, η Ελλάδα απέδειξε ότι γνωρίζει να αγωνίζεται όχι μόνο για τη δική της ελευθερία, αλλά και για την τιμή και διάσωση ολόκληρου του κόσμου. Οι φίλοι Τούρκοι έπρεπε, λόγω της πείρας, την οποίαν σχετικά διαθέτουν από το **1940**, να είχαν κατανοήσει αυτό.

4. Φρονούν ότι οι απανταχού Τούρκοι θα έπρεπε να διαπνέονταν από τον εγνωσμένο νεοτουρκικό φιλελευθερισμό και να αναγνώριζαν στην Ελλάδα το δικαίωμα διεκδίκησης της Κύπρου, εις δε τον Κυπριακό Ελληνισμό το αναφαίρετο δικαίωμα να αγωνίζεται για την επίτευξη του ιερώτερου του πόθου, για τον οποίο γενεές γενεών επάλαισαν και για τον οποίο ο λαός μας ούτε επί στιγμή θα παύσει να διαθέτει όλες του τις δυνάμεις.

5. Οι Έλληνες απόφοιτοι Κύπρου, θλίβονται βαθύτατα για την ανθελληνική και αντικυπριακή στάση των φοιτητών στην Αγκυρα και των ομογενών τους στη Κύπρο, αναμένουν ότι η παράδοξη τακτική τους θα αναθεωρηθεί το ταχύτερο, προσαρμοζόμενη προς τις απαιτήσεις της λογικής και μιας ειλικρινούς φιλίας προς το συμφέρον και των δυο

γειτόνων λαών.

6. Διαδηλώνουμε την εμμονή τους στο ενωτικό ιδεώδες, για την επίτευξη του οποίου και θα εντείνουν τους αγώνες τους (όσες και όποιες θυσίες και αν απαιτήσουν αυτοί) μέχρι την εκπλήρωση του.

7. Εξουσιοδοτούν τον Πρόεδρο του Συνεδρίου και τον Γενικό Γραμματέα της ΕΣΕΑΚ να υπογράψουν το παρόν ψήφισμα και να το διαβιβάσουν προς τις τουρκικές φοιτητικές οργανώσεις Αγκυρας μέσω του τουρκικού προξενείου στην Κύπρο, καθώς και προς τους υπευθύνους των τουρκικών Πολιτικών Οργανώσεων στην Κύπρο.

FN9

8.2.1949: Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΕ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑ ΕΝΩΣΗ, ΜΕ ΔΙΑΒΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΖΗΤΑ ΟΠΩΣ Η ΚΥΠΡΟΣ ΠΑΡΑΜΕΙΝΕΙ ΥΠΟ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ο "πόλεμος" των Ελλήνων και Ελληνοκυπρίων φοιτητών από τη μια και των Τούρκων και Τουρκοκυπρίων φοιτητών από την άλλη συνεχίστηκε στις αρχές του **1949** και σε λίγες μέρες απάντησαν οι Τούρκοι φοιτητές με ανακοίνωση τους και με νέες

διαδηλώσεις εναντίον της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα.

Στην απάντηση τους οι Τούρκοι φοιτητές τόνιζαν ότι δεν ισχυρίστηκαν ότι η Ελλάδα αποτελούσε χώρα-δορυφόρο της Ρωσίας και ότι εκτιμούσαν δεόντως τον αγώνα τους και γνώριζαν τη δράση της Ελλάδας κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πρόσθεταν:

"Η ενέργεια των Τούρκων φοιτητών αποσκοπεί όπως το ζήτημα της Κύπρου γνωσθεί από τα Ηνωμένα Έθνη και ουδόλως ήτο εσφαλμένη η ενέργεια αλλά απλώς ήταν μια ενέργεια στην οποία δύνανται να προβαίνουν τα ελεύθερα Έθνη.

Η τουρκική νεολαία είναι πάντοτε ευαίσθητος στα ζητήματά της και ανεξάρτητος στις αποφάσεις της, βρίσκει δε πολύφυσικό να αντιδρά σε οποιονδήποτε ζήτημα στο οποίο έχει δίκαιο. Η ασαφής και συνεπώς των Ελλήνων φοιτητών είναι αδικαιολόγητη.

Η διοίκηση της Κύπρου η οποία για λόγους πολιτικούς αφέθηκε άλλοτε στην Αγγλία, εάν πάλι για λόγους πολιτικούς αλλάξει σημαία, η μόνη σημαία που αρμόζει στην πράσινη νήσο είναι η τουρκική".

Νέες διαδηλώσεις έγιναν στα μέσα Ιανουαρίου στο Ικόνιο και οι διαδηλωτές κρατούσαν πανά με τα οποία διαδήλωναν την υποστήριξη τους προς τους τουρκοκύπριους.

Μερικά έγγραφα: " Ένας Τούρκος αξίζει ένα κόσμο ολόκληρο" και " Τούρκοι της Κύπρου, είμαστε παρά το πλευρό σας".

Στην Ελλάδα οι Έλληνες φοιτητές αντέδρασαν και πάλι και οργάνωσαν 24ωρη απεργία, αλλά η Κυβέρνηση για να καλμάρει τα πράγματα δεν επέτρεψε τη συγκρότηση συλλαλητηρίου.

Ενώ οι διαδηλώσεις της τουρκικής νεολαίας συγκλόνιζαν την τουρκική πρωτεύουσα και τις άλλες τουρκικές πόλεις, η Τουρκία έκαμε την πρώτη μεγάλη κίνηση της με διάβημα προς την Αγγλική Κυβέρνηση.

Με το διάβημα δεν ζητούσε τίποτε περισσότερο από ότι ζητούσαν και οι τουρκοκύπριοι: Να

παραμείνει η Κύπρος υπό αγγλική κατοχή.

Στο διάβημα προέβη ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών Νετζμεντίν Σαντάκ και η απάντηση της Αγγλικής Κυβέρνησης που ανακοινώθηκε στους διαδηλωτές τους ικανοποιούσε: Η Αγγλία δεν σκόπευε να παραδώσει τη διακυβέρνηση της Κύπρου στην Ελλάδα.

Ο ανταποκριτής της Ανεξάρτητης Υπηρεσίας Ειδήσεων του Λονδίνου Τόμας Γουάτσον μετέδιδε στις **8 Φεβρουαρίου 1949:**

"Η Βρετανική Κυβέρνηση διαβεβαίωσε την τουρκική ότι δεν σκοπεύει να παραδώσει τη διακυβέρνηση της Κύπρου στους Έλληνες. Στη διαβεβαίωση αυτή προέβη ύστερα από την ανησυχία που εκδήλωσε η τουρκική Κυβέρνηση μήπως η Μεγάλη Βρετανία ενδώσει στην αίτηση της Ελληνικής Κυβέρνησης για επιστροφή της Κύπρου υπό ελληνική κυριαρχία".

Τέσσερις μέρες αργότερα ο τούρκος υπουργός Εξωτερικών Νετςμεντίν Σαντάκ αναχωρώντας για το Παρίσι και το Λονδίνο επιβεβαιώνοντας την ύπαρξη της τουρκικής διακοίνωσης διαβεβαίωσε ότι η Αγγλία ουδέποτε θα δώσει την Κύπρο στην Ελλάδα.

Στις **12 Φεβρουαρίου 1949** ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μόλις πληροφορήθηκε τις δηλώσεις του Σαντάκ έστειλε τηλεγραφήμα διαμαρτυρίας στην Ελληνική Κυβέρνηση με το οποίο καλούσε την Ελληνική Κυβέρνηση να αποδοκιμάσει την αυθαίρετη αυτή επέμβαση, όπως τη θεωρούσε, της Τουρκίας, σε υπόθεση που δεν την αφορούσε, αλλά που αποτελούσε επιβεβλημένη απονομή δικαιοσύνης σε υπόδουλο Ελληνικό τμήμα.

"Καταπληκτικάί και άτοποι δηλώσεις περί Κύπρου Υπουργού Εξωτερικών Τουρκίας προς τουρκικών Ειδησεολογικών Πρακτορείον αντίθετοι προς αρχάς ελευθερίας, δικαιοσύνης και αυτοδιαθέσεως, ουδ'όλως δύναται να επηρεάσουν εθνικήν αποκατάστασιν νοελληνικού Κυπριακού λαού πεπεισμένου περί ολοσχερούς ικανοποίησεως δικαιοσύνης αξιώσεως αυτού. Διερωτώμεθα μόνον εάν υφίσταται εισέτι

ελληνοτουρκική φιλία και πεποίθαμεν Κυβέρνησις Μητρός Πατρίδος Ελλάδος εύρη τρόπον αποδοκιμάση αυθαίρετον και ματαίαν επέμβασιν εις υπόθεσιν απολύτως ενδιαφέρουσαν Ελλάδα θυγατέρα Κύπρον και επιβεβλημένην απομονήν δικαιοσύνης εις υπόδουλον ελληνικόν τμήμα".

Ο Τούρκος Υπουργός μετέβαινε στο Λονδίνο όπου θα συζητούσε με δυτικούς το θέμα της ίδρυσης Μεσογειακού Συμφώνου.

Στο Λονδίνο θα βρισκόταν και ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας Κ. Τσαλδάρης σαν ένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη στο Σύμφωνο.

Ομως ο Τούρκος Υπουργός γνώριζε ότι οι δηλώσεις του θα προκαλούσαν την οργή των Ελλήνων κι έτσι προτίμησε να αποφύγει το αεροδρόμιο Αθηνών όπως έκαμνε πάντα και πήγε μέσω Κωνσταντινούπολης για να αποφύγει περαιτέρω εκδηλώσεις σε βάρος του.

Ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών Τσαλδάρης δεν άργησε να απαντήσει στο Σαντάκ, αλλά η απάντηση του ήταν πολύ χλιαρή και διπλωματική, ενώ επιχείρησε μάλιστα, για να μειώσει τις αντιδράσεις, να πει ότι οι δηλώσεις του Τούρκου Υπουργού πρέπει να είχανπαρερμηνευθεί.

Ο Τσαλδάρης ανησυχούσε περισσότερο για τη συγκρότηση του Μεσογειακού Συμφώνου που θα εγκαθιδρυόταν μεταξύ Ελλάδας- Τουρκίας και Γιουγκοσλαβίας κι έτσι απαντώντας στο Λονδίνο σε ερωτήσεις των δημοσιογράφων είπε ότι οι λόγοι του Σαντάκ έχουν παρερμηνευθεί "διότι ο Τούρκος Υπουργός των Εξωτερικών βεβαίωσε ότι το Κυπριακό ζήτημα δεν έχει εγερθεί επί του παρόντος".

Πρόσθεσε ο Τσαλδάρης:

"Εάν και όταν εγερθεί το ζήτημα της Κύπρου, τότε τα ελληνικά συμφέροντα δεν θα επηρεασθούν από τον τουρκικό παράγοντα. Αντίθετα το πνεύμα συνεργασίας, το οποίο η τουρκική κυβέρνηση επέδειξε στην υπόθεση των Τούρκων φοιτητών κατέδειξε ότι οι Τούρκοι εκτιμούν πλήρως τις πραγματικότητες της κατάστασης".

Οι επαφές των δυο Υπουργών στο Λονδίνο με τον

Αγγλο συνάδελφο τους Μπέβιν έθεσαν τις βάσεις για βελτίωση των σχέσεων των δυο χωρών και την επίσκεψη του Υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδας στην Αγκυρα σε ευθετότερο χρόνο.

Καθ' οδόν προς το Παρίσι ο Σαντάκ παρουσιάστηκε να βάζει νερό στο κρασί του και απαντώντας σε ερωτήσεις του ανταποκριτή της αθηναϊκής εφημερίδας "Βραδυνή" Λ. Πετρομανιάτη, την **1η Μαρτίου 1949**, για τις εκδηλώσεις της τουρκικής νεολαίας τα απέδωσε σε ιδιώτες λέγοντας ότι η Κυβέρνηση του δεν είχε καμιά ανάμειξη.

Η τουρκική κυβέρνηση, είπε, έχει σαφή και καθορισμένη πολιτική, " οι δε εκδηλώσεις για τις οποίες μου λέτε είναι ιδιωτικού χαρακτήρα".

Ωστόσο ο Σαντάκ απέφυγε να δηλώσει σαφώς, σαν ρωτήθηκε, αν η χώρα του υποστήριζε ή όχι την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Η ευαισθησία Ελλήνων και Τούρκων φοιτητών για το κυπριακό όσο και του τύπου των δυο χωρών συνέβαλλε ακόμα περισσότερο στην έξαψη των παθών και τη διάλυση της εμπιστοσύνης που είχε δημιουργηθεί μεταξύ των δυο χωρών από την εποχή του Ελευθερίου Βενιζέλου και του Κεμάλ Ατατούρκ.

Το κάθε επεισόδιο γύρω από την Κύπρο απασχολούσε τώρα τον τύπο για μέρες, ενώ φοιτητές, με το παραμικρό έβγαιναν στους δρόμους και με δηλώσεις και διαδηλώσεις όξυναν περισσότερο τα πράγματα.

Ένα νέο επεισόδιο αποτέλεσε σταθμό στην πορεία της υποκίνησης του ενδιαφέροντος της Τουρκίας για το κυπριακό και ιδιαίτερα για τον τρόπο που εκδηλωνόταν η τουρκική αντίδραση, ένδειξη ότι πλέον η Τουρκία αισθανόταν ότι έπρεπε να είχε λόγο σε ό,τι αφορούσε την Κύπρο.

Στις **19 Μαΐου 1949** συναντήθηκαν στην Αθήνα στα πλαίσια του Μεσογειακού Κυπέλλου φιλίας οι ομάδες της Τουρκίας και της Ιταλίας. Οι Έλληνες φίλαθλοι, όμως, εκδηλώθηκαν υπέρ της ιταλικής ομάδας, γιατί νίκη της επί της τουρκικής θα σήμαινε καλύτερη θέση για την ελληνική.

Οι τούρκοι θεώρησαν τις εκδηλώσεις των Ελλήνων εχθρικές έναντι τους και πήραν το πράγμα πολύ ζεστά.

Σε κάποιο σημείο ο τούρκος εκφωνητής που μετέδιδε απευθείας τον αγώνα προς τους φιλάθλους της Τουρκίας ακούστηκε να λέει:

" Οι Έλληνες μεροληπτούν. Οι Έλληνες μας αδικούν, επειδή τους ενικήσαμεν. Αυτή είναι η ελληνική φιλία προς την Τουρκία".

Ταυτόχρονα οι Τούρκοι ποδοσφαιριστές αγανακτισμένοι από τις εκδηλώσεις των Ελλήνων φιλάθλων, σαν τέλειωσε ο αγώνας με ήττα της ομάδας τους επιτέθηκαν εναντίον των ιταλών ποδοσφαιριστών και του Έλληνα διαιτητή.

Το επεισόδιο έφθασε στις στήλες του τουρκικού τύπου και στην Τουρκική Βουλή και απείλησε τις σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία.

Η εφημερίδα "Χουριέτ" της Τουρκίας με άρθρο της την επομένη των επεισοδίων έγραψε ότι οι Έλληνες έπρεπε να παραδώσουν την Κύπρο στην Τουρκία.

Αξιούμε από την Ελλάδα να επιστρέψει την Κύπρο, τη Δωδεκάνησο και το Πύθιο (πόλη στη σιδηροδρομική γραμμή Ανδριανούπολης-Κωνσταντινούπολης) έγραφε η "Χουριέτ" ενώ ο Πρόεδρος των Σπουδαστών του Πολυτεχνείου της Κωνσταντινούπολης, δήλωσε ότι " οι Τούρκοι μπορούν οποτεδήποτε θέλουν να υψώσουν την τουρκική σημαία στην Ακρόπολη".

Ο ραδιοσταθμός των Αθηνών απάντησε στις εκδηλώσεις των Τούρκων φοιτητών και τους χαρακτήρισε ως "παιδάρια τα οποία ουδέποτε έλαβον αλλ' ούτε γνωρίζουν τι είναι όπλα".

Εντονα αντίδρασε και ο αθηναϊκός Τύπος.

Η εφημερίδα "Καθημερινή" έγραφε:

"Προδήλωσαν αι τουρκικάί συνάδελφοι αποδίδουν σημασίαν μεγαλυτέραν του δέοντος εις επεισόδια, τινά, τα οποία συνέβησαν εις ένα αθλητικόν γήπεδον, όπου μοιραίαί είναι αι ανόητοι εξάψεις, ανοήτων

μειράκων και συνήθεις διαπληκτισμοί μεταξύ φανατισμένων από την ζωηρότητα του αγώνος παιδιών. Αλλά το να δίδουν στα επεισόδια αυτά- τα οποία σημειωτέον παρεστάθησαν υπό των Τούρκων ανταποκριτών κατα τρόπον εντελώς ξένον προς την αλήθειαν- αφορμήν εις πικρόχολα σχόλια εναντίον της Ελλάδος και του ελληνικού λαού ομολογούμεν ότι είναι πολύ. Αν εφθάσαμεν εις το σημείον οι πόδες να ρυθμίζουν τας φιλικάς και τας διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των Εθνών, θάπρεπε τότε και η Ελλάς να εκδηλώνη κάθε τόσον τη δυσφορίαν της διά τα σημειούμενα εις τα τουρκικά γήπεδα εις βάρος Ελλήνων παικτών έκτροπα. Ευτυχώς όμως ο ελληνικός τύπος και ο ελληνικός λαός αντιλαμβανόμενοι την σημασίαν της ελληνοτουρκικής φιλίας δεν σκέπτονται ποτέ να λάβουν υπ' όψιν πράγματα ασήμαντα καθ' εαυτά και ανάξια οικιασθήποτε προσοχής".

Πιο έντονη ήταν η αντίδραση της αθηναϊκής εφημερίδας "Εστία":

"Ετονίσμαεν ημείς πρώτοι, ότι πρέπει να τεθή οριστικόν τέρμα εις τας "διεθνείς" εν Αθήναις συναντήσεις του ποδοσφαίρου και τας σχετικές εκδηλώσεις του πλήθους των συνοικισμών. Οφείλομεν, όμως, να προσθέσωμεν ότι ασχέτως των λακτισμάτων των Τούρκων ποδοσφαιριστών, οι οποίοι παν άλλο ή ευπρεπώς εφέρθησαν ευρίσκομεν ανεξήγητον την νευρικότητα, υπό της οποίας καταλαμβάνονται οι φίλοι και γείτονες Τούρκοι, οσάκις εγείρεται κάποιο ζήτημα με την Ελλάδα. Από της εποχής ακόμη καθ' ην η Ελλάς υφίστατο πρώτον την επίθεσιν των αξονικών δυνάμεων, χωρίς να ίδη πραγματοποιούμενας μερικής συμβατικής υποχρεώσεις, μέχρι της εποχής κατά την οποίαν οι τούρκοι ενεφανίσθησαν προσφάτως θέτοντες ζητήματα δικδικήσεων επί της ελληνικής Κύπρου, η ελληνική Κοινή γνώμη εδέχθη με αληθώς χριστιανική ανεκτικότητα παντός είδους δυσσαρέστους εκδηλώσεις.

Από της άλλης πλευράς, όμως συμβαίνει το αντίθετον εντελώς και μάλιστα χωρίς να υπάρχη κανείς προς τούτο λόγος, διότι, όταν εξ αφορμής των

γελοίων ποδοσφαιρικών αντεγκλήσεων, βλέπομεν ολόκληρον υβρεολογικήν εκστρατείαν του τουρκικού τύπου, όταν βλέπωμεν να γίνωνται και συλλαλητήρια εις την Κωνσταντινούπολιν και την Αγκυραν, διπλωματικά διαβήματα και τα τοιαύτα, τότε ασφαλώς, η τουρκική νευρικότης έχει φθάσει εις όρια παθολογικά και εξαιρετικώς επικίνδυνα.

Λέγομεν δε επικίνδυνα, διότι οι νευρικοί δεν ημπορούν να υπολογίζουν επ' άπειρον εις την υπομονήν των μη νευρικών".

Εξ άλλου η εφημερίδα "Εθνος" διερωτάτο:

"Και δικαιούται κανείς να διερωτηθή ύστερα από τα ανωτέρω, ύστερ' από τον θόρυβον περί Κύπρου και ύστερ' από σειράν όλη παραδόξων τουρκικών εκδηλώσεων τόσον λοιπόν ολίγον έχει ριζωθή εις την Τουρκίαν το αίσθημα της φιλίας, την οποίαν εθεμελίωσαν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Κεμάλ Αττατούρκ και Ισμέτ Ινονού; Και είχεν άραγε άδικον ο Βενιζέλος όταν είπεν ότι "εχει τερματισθή η ιστορική δίκη μεταξύ των δύο Εθνών;"

Αρνούμεθα να το πιστεύσωμεν. Διότι η φιλία αυτή βασίζεται εις επιτακτικήν ανάγκην, εις το συμφέρον των δύο Λαών και θα επιζήση, ασφαλώς παρά τας παροδικάς παρεξηγήσεις, παρά την δοκιμασίαν που διέρχεται σήμερα, χωρίς να υπάρχη κανείς απολύτως σοβαρός λόγος, που να δικαιολογή".

Τέλος το Αθηναϊκό "Βήμα" εισηγείτο:

" Ας αποδώσωμεν λοιπόν τα του ποδοσφαίρου εις το ποδόσφαιρον και ας αφήσωμεν αθίκτους από τα λακτίσματα των άσσων του τας Ελληνοτουρκικάς σχέσεις".

Ομως υπήρξε και συνέχεια. Ο Τούρκος πρσβευτής στην Αθήνα προέβη σε διάβημα στην ελληνική Κυβέρνηση, ενώ το θέμα έφθασε στις Βουλές της Τουρκίας και της Ελλάδας.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Σαντάκ μιλώντας στην τουρκική Εθνοσυνέλευση απέφυγε να πει κατά πόσον τα επεισόδια προκάλεσαν οι Τούρκοι ποδοσφαιριστές και η εφημερίδα "Βατάν" τον επέκρινε

και ιδιαίτερα την κυβέρνηση της Τουρκίας που επέτρεψε στους ίδιους ποδοσφαιριστές που είχαν δημιουργήσει προηγουμένως παρόμοια επεισόδια και στο Γουέμπλεϊ του Λονδίνου να μεταβούν και στην Αθήνα και να κάμουν τα ίδια.

Όταν τα επεισόδια έφθασαν στην ελληνική Βουλή ο υπουργός Εξωτερικών Τσαλδάρης είπε, προσπαθώντας να μη πει ούτε μια λέξη που να θίγει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις:

"Η φύσις του ζητήματος είναι τοιαύτης μορφής ώστε πολύ εδίστασα εάν θα έπρεπε τούτο να αχθή ενώπιον της Βουλής με κίνδυνον να εκμεταλλευθούν τρίτοι τα συμπεράσματα και να βλαβούν αι ελληνοτουρκικάί σχέσεις. Με την απάντησιν μας ταύτην το ζήτημα δέον να θεωρηθή λήξαν, Προστριβαί μεταξύ θεατών και αθλητών συμβαίνουσιν και εις αυτάς τας χώρας όπου ο αθλητισμός ήχθη εις ανώτατα επίπεδα, το ζήτημα έπρεπε να περιορισθή εις τας στήλας των εφημερίδων μόνον. Η ελληνοτουρκική συνεργασία είναι προΐούσης εξελίξεως. Φιλία και συνεργασία σημαίνει και κατανόησιν όχι μόνον των συμφερόντων, αλλά και της ευαισθησίας δύο φίλων λαών. Οι καιροί είναι σήμεραν εξαιρετικώς λεπτοί τόσον διά την Τουρκίαν, όσον και διά την Ελλάδα, ό,τι απειλεί την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος απειλεί και την Τουρκίαν και τανάπαλιν. Το ποδοσφαιρικον επεισόδιον φαίνεται ότι προώρισται να συντελέση εις περαιτέρω σύσφιγξιν των ελληνοτουρκικών δεσμών".

FP1

Καθ' ον χρόνο το ενωτικό ζήτημα στην Κύπρο φούντωνε στα μέσα του **1949** με το ΑΚΕΛ να υποστηρίζει πια τη ενωτική γραμμή σαν είχε καταρρεύσει η ηοδιασκεπτική οσυνελευσην, οι ιλιούρκοι στη νήσο άσρχισνα και αυτοί να εντείνουν τις αντιδράσεις τους.

Οι αντιδράσεις πήραν μάλιστα χωριστική τάση και στις συ νεδρίες των νέων νδη μοτικών λσυμβουλίου που εκλλεγηκαν στις εκλογες τουΜαΐου του **1949**, οι τουρκοι δη μοτικοί σύμβουλοι τήρησαν αρνητικήσ τάσηκαι δεν δέχθηκαν να ψηφισου νούτε

τους δημάχους ούτε τους νατιδηάχους σε καμμιά πόλη.

Στη Λευκωσία ο δημοτικός Σύμβουλος Ξιλφαίλ Κουτισούκ, και ηγέτης τουρκόκυπριακού κινήματος, μσαν ρωτηθηκε από το διοικητή της επαρχίας στην πρώτη συνεδρία του δημοτικού Συμβουλίου Λευκωσίας την 1η Ιουνίου της οποίας προήδρευε, είπε ότι οι λξτούρκοι θα τηρούσαν αποχή.

Το ίδιο έκαναν και οι δημοτικοί σύμβουλοι των άλλων πόλεων και στην Πάφο ιδιαίτερα υπήρχε σκέψη να υποβληθεί η υποψηφιότητα του τουρκόδημοτικού Συμβούλου ως υποψήφιου δημάχου. Ξτελικά όμως δεν προχώρησαν στη απόφαση τους και περιορίστηκαν στην αποχή.

Χαρακτηριστικό είναι η άριση των εκδηλώσεων των τουρκόκυπρίων τη περίοδο αυτή που σηματοδεύτηκε και με επίσημη μορφή τουρκικών αεροπλάνων στη Κύπρο στις 21 Ιουνίου 1949 είναι η ταυτότητα τους με εκείνες των τουρκών φοιτητών και ακόμα της συγκεκριμένης πολιτικής της ναγκυρας έναντι του Κυπριακού.

Στις 28 Ιουλίου ο Γενικός Γραμματέας του Ιδρύματος τημνειονοτητας της κυπρου κατακ Ζιβέρ Κεμάλ σε δήλωση του στον ανταποκριτή του αγγλικού Πρακτορείου Ειδήσεων "Ρόϊτερ" είπε ότι οι 80.000 των τουρκοκυπρίων απορρίπτουν την Ένωση και ευνοούν ζωηρά τη συνέχιση της βρετανικής κυριαρχίας.

" Οποιοδήποτε βρετανικό αποικιακό σύνταγμα πρέπει να περιλαμβάνει επαρκείς πρόνοιες για τα συμφέροντα της τουρκικής μειονότητας" είπε ο Ζιβέρ και πρόσθεσε:

" Εάν και όταν η Βρετανία θελήσει να εγκαταλείψει την Κύπρο, οι τούρκοι θα προβάλουν την αξίωση της ένωσης της νήσου με την Τουρκία".

Σε ενίσχυση του Κεμάλ ήλθε η εφημερίδα " Χουρριέτ" της Τουρκίας που έγραψε ότι οι ελληνες της κύπρου μόνο στο όνειρο τους θα βλέπουν τη νένωση υπονοούσα προφανώς τη σθεναρή αντίδραση που θα προέβαλλε στο μέλλον η τουρκική Κυβέρνηση, μια και

μπήεκο το χωρό:

" Οι εκεί Έλληνες θορυβούν εκ ν έου,. ξδιαρκώς διαμαρτύονται διότι η κύπρος δσεν ενούται με τη ννελλάδ καιιλ εββαιού νότι η νήσος ανήκει σ αυτούς. φαίνετια ότι ακταφεύγουνσ επαράτλλμουςκαι αυχρολόγητες ενεργειες. εχουμε τη πεποίθηση ότι η αμετροπεπεια καιιλ η απαιτητικότητα των ελλήνων της κύπρου οφείλετια στο γεγονός ότι δνε επτηρήσαμε εξν αρχής κειπ του Κυ ρπιακούζη τήμαστος αποφαισική στάση και δεν επιδίξαμε δραστηριότητα, Πρεπεινα τονισουμε ότι σε περίπτωσηκ ατά τη οποια θα άλλασσεα το καθεστώσ της κύπρου, θα ήταν φυσικό η νήσος να δοθεί στη ντουρκλια. τούτο επιβάλλτια για ιστορικούς γεωγραφικλούς σιστριωιτκούηςκαι πολιθτικκούς οόγους, Η ξελλάδα δυνατεί να περιφρουρήσει τη κυριότερη αυ τή β'αση της ανατολικη Μεσογείου, την τόσο πλησίοντω τουρκικώνακ τών, Η κύπρος είναι τουρκικη νήσος,. δεν τη παρεχωρήσαμε στη νελλάδα., λδεν υπάρχει πιθανότης να περιέλει σ αυτή και ασ παύσουν τις σ προβολές οι ξελληνες της νήσου. την ενωση μόνο στον ύ πνο θα βλέπου οι ξελληνες της κύπρου, θα πααμένει γι αυτούς απραγματοπολητο όνειρο. την ξενηη εκεί σημαिला μόνον η τουρκικη ημισέληνος θα αν τικαταστήσει, ξαυ τή θα κυματίσει εκεί".

?απάντησησ τις δηλώσεις του Κεμάλ ήλθε αμέσως παό τη νελλάδα και μάλιστα έντονη με ανεπίλσημη, ωστόσο, δήλωση.

?Ελληνική προωπικότητα που δεν κατον ομάτηκε, δή λωσε στη εφημερλιδα " Καθη μεριν" ότι οι δηλώσεις του Κεμάλ αποτελούσαν ένδειξητ ης αποικαικής Κυεβρνησης νασ εγκολπωθεί πιοσ τενά τους τουρκοκύπριους σε βαρος των ελλήνω κξαι ιδιαίτερα μετά τη αποτυχία της να συεγασθεί είτε με τη δεξιά είτε με τη αριστερά.

Το Σεπτέμβρη του 1949 στάληκαν από την Τουρκία στην Κύπρο αντιπρόσωποι της Τουρκικής Μορφωτικής Οργάνωσης Κυπρίων και του Συλλόγου Αποφοίτων Τουρκικών Σχολών της Κωνσταντινούπολης,

οι οποίοι ανέλαβαν πρωτοβουλία οργάνωσης των τουρκοκυπρίων.

Η σύσκεψη έγινε στο οίκημα του τουρκικού συλλόγου "Καρτές Οτζιαϋ" και σ αυτήν πήραν μέρος **100** αντιπρόσωποι μεταξύ των οποίων και του Τουρκικού Εθνικού Κόμματος, του Συνδέσμου Τουρκικών Κυπριακών Μειονοτήτων και της Τουρκικής Αγροτικής Οργάνωσης.

Σκοπός ήταν η σύμψηξη Παγκυπρίου Ενιαίου Τουρκικού Μετώπου για προώθηση των προβλημάτων των τουρκοκυπρίων αλλά με κύριο στόχο την συστηματοποίηση του αγώνα εναντίον της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα.

Ταυτόχρονα οι Τούρκοι για να κάμουν πιο έντονη την παρουσία τους στην Κύπρο γιόρτασαν, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, με κάθε μεγαλοπρέπεια την επέτειο της **9ης** Σεπτεμβρίου.

Η μέρα ήταν χαρακτηριστική των αιτημάτων των τουρκοκυπρίων και του στόχου της εκδήλωσης. Στις **9** Σεπτεμβρίου **1570** είχε αλωθεί η Λευκωσία από τα τουρκικά στρατεύματα ενώ στις **9** Σεπτεμβρίου **1922** ήταν ημέρα κατάληψης της Σμύρνης κατά τη Μικρασιακή Καταστροφή.

Δυο μέρες που θύμιζαν νίκες των Τούρκων επί των Ελλήνων και ο στόχος ήταν να τονισθεί στους Έλληνες της Κύπρου οι κίνδυνοι που τους απειλούσαν αν συνέχιζαν να παίζουν με τη φωτιά και τα αισθήματα των Τουρκοκυπρίων.

Στο γιορτασμό ακούστηκαν πολλές φωνές υπέρ της Τουρκίας και κατά της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα ενώ ορισμένοι ομιλητές χαρακτήρισαν τον ενωτικό αγώνα των Ελλήνων ενοχλητικό και οχλοκρατικό.

Ετσι ενώ οι δρόμοι Ελλήνων και Τούρκων Κυπρίων χωρίζονταν συνεχώς η σύσφιγξη των σχέσεων των Τούρκων της νήσου με την Τουρκία άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά.

Από την άλλη οι φωνές και τα συνθήματα που έρχονταν από την ελεύθερη Τουρκία άρχισαν να φανατίζουν όλο και περισσότερο και στην Κύπρο

ιδιαίτερα τους νέους τουρκοκύπριους που άρχισαν να εκδηλώνονται πιο ανοικτά.

Έτσι όσο προχωρούσε ο καιρός και οι Έλληνες ενέτειναν τις εκδηλώσεις τους για την Ένωση, άλλο τόσο ενέτειναν τις προσπάθειες τους και τη διαφώτιση τους.

Παράλληλα οι Τούρκοι προχώρησαν από την αρχική αντίδραση τους εναντίον της Ένωσης και έθεσαν πια οριστικό αίτημα Ένωσης με την Τουρκία, ενώ άρχισαν και απειλές και προειδοποιήσεις προς τους Έλληνες.

Όταν το Σεπτέμβρη του **1949** η εφημερίδα "Έθνος" της Λευκωσίας δημοσίευσε επιστολή Αγγλου, η οποία έβριθε κατηγοριών εναντίον των Τούρκων, οι Τούρκοι λογοκριτές επέτρεψαν απάντηση στην επιστολή από τον Τούρκο καθηγητή Ισμέτ Αλκάν.

Σε άρθρο του στο περιοδικό "Πράσινη Νήσος" που εκδιδόταν στην Κωνσταντινούπολη και στο οποίο δόθηκε το όνομα αυτό χάριν της Κύπρου, την οποία αποκαλούσαν "πράσινη νήσο", έγραφε:

Γνωρίζομεν καλά ποίοι συνέταξαν τη επιστολήν εκενηνμε το ψευδώνυμον " έιος Αγγλος". Να είναι βέβαξοι ότι θα έλθει η ημεά κατά την οποία θα απομόψουμε τα χέρια και τις γλώσσες των επιοβλαβώνα υτών υποκειμένων με μαθ ήμαα τα οποία τους δώσαμε από αιώνες., λεχυρίστως είμαστε και θα είμαστε διαστεθειμένοινα επανλάβουμε τ αίδια.λ Η ανθρωπότητα υ ποφέρει από εκσατοντάδες χρόνια όχι από τη δικ μας, αλλά από τη δικμή σας κακία, τη απάνθρωπη ψυχή σας και ευτέλεια, δίεγμα καστέτερης υ ποσotάθμ ης, αχαριστίαςκ αι αμάθειας, καστοτερότητας, χαρακτήρακ αι ποταπότητας, έλλειψη εντορπήσκαι νοημοσύ νης.

"Ε, σεις ασύνετα υποκείμενα. Ε, σεις οι ξεμοραμμένοι, οι οποίοι οχυρώνεσθε πίσω από μια ανύπαρκτη υπογραφή. Ε, σεις οι πρόστυχοι και ανίκανοι, οι οποίοι δεν έχετε συννετισθεί με το τελευταίο ράπισμα του Τούρκου. Ε, σεις τα υποκείμενα τα οποία δεν έχετε κατορθώσει να φθάσετε στο ύψος

του κυρίου, αλλά έχετε παραμείνει δούλοι και σκλάβοι. Φωνάζουμε και σήμερα στην κεφαλή σας και τα κωφά αυτιά σας, με όλη τη δύναμη της φωνής μας. Η Κύπρος, η πράσινη νήσος μας, είναι τουρκική. Είναι της Τουρκίας και αργά ή γρήγορα θα απονεμηθεί δικαιοσύνη και πάλι ή Κύπρος θα αποδοθεί στην Τουρκία.

Εμείς ίσως να μπορέσουμε να παραβληθούμε με άλλα Έθνη. Αλλά ουδέποτε είναι δυνατό να θέσουμε τη υπαρξή μας σε ίσημοίρα με σας και τους ελληνας"

Οι απειλές του Τούρκου καθηγητή ήταν χαρακτηριστικές του κλίματος που άρχισε να διαμορφώνεται αλλά δεν ήταν οι μόνες.

Σαν οι Έλληνες Κύπριοι με επικεφαλής την Εθναρχία ανακοίνωσαν την πρόθεση τους να οργανώσουν το ενωτικό Δημοψήφισμα στις 15 Ιανουαρίου 1950 υπήρξε εντονότερη και άμεση αντίδραση τόσο στην Τουρκία όσο και από στις διάφορες οργανώσεις που είχαν ήδη φανατισθεί και δεν ήθελαν να ακούσουν πλέον για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Στο χορό των ύβρεων και των απειλών μπήκε και ο Υπουργός των Εξωτερικών της Τουρκίας Νετζμεντίν Σαντάκ που χαρακτήρισε τους οργανωτές του Δημοψηφίσματος μια δράκα έξαλλων νέων.

"Αυτοί που ανακοίνωσαν το Δημοψήφισμα είναι μια δράκα έξαλλων νέων" είπε ο Σαντάκ στις 20 Δεκεμβρίου 1949- 25 ημέρες πριν από τη διενέργεια του Δημοψηφίσματος.

Ο Σαντάκ υπενθύμισε επίσης ότι δεν υπήρχε πρόθεση να δοθεί η Κύπρος στην Ελλάδα.

" Η Κύπρος τελεί υπό τη βρετανική διοίκηση και καμιά ένδειξη δεν υπάρχει ότι οι Άγγλοι θέλουν να αποχωρήσουν από αυτήν. Αλλωστε η ειδοποίηση στην οποία προέβησαν (διάβημα της αγγλικής κυβέρνησης προς την Ελλάδα για το Δημοψήφισμα στην Κύπρο) υπήρξε επίκαιρος.

Τις απειλές του Σαντάκ διαδέχθηκε η τουρκική νεολαία που οργάνωσε και πάλι συλλαλητήρια

καταδίκης του δημοψηφίσματος και χρησιμοποίησε κι αυτή απειλητική γλώσσα. Ένας από τους ομιλητές, ο Ερτογάν Οξούν είπε:

" Η Κύπρος μας στοίχισε χιλιάδες μάρτυρες. Μένει τώρα έξω από τα γεωγραφικά μας σύνορα, αλλά την έχουμε πάντοτε μέσα στα σύνορα της καρδιάς μας. Τούρκοι της Κύπρου δεν είσθε μόνοι. Η καρδιά **18** εκατομμυρίων Τούρκων πάλλει μαζί σας. Πέρσι ήλθαμε εκεί ως στρατιώτες μόρφωσης. Αύριο θα έλθουμε ως εθνικός στρατός".

Επίσης ένας άλλος ομιλητής, ο Μετίν Ερέν απείλησε:

" Στην Κύπρο ζουν **85,000** Τουρκοκύπριοι και ένας συρφετός από **200,000** μη Τούρκων, Βενετοί, και Γενοβέζοι το γένος, Έλληνες ως προς τη διάλεκτο, Ρωμαίοι ως προς τη θρησκεία, Αγγλοι ως προς την υπηκοότητα και **99%** κομμουνιστές ως προς τα φρονήματα. Κι αυτός ο άγνωστου υφής συρφετός προτείνει δημοψήφισμα για την προσάρτηση της Κύπρου με την Ελλάδα".

Ακόμη η Ναζμιέ Φικρή Τουζέρ απείλησε:

" Αφήσαμε τους Έλληνες να μας πάρουν τα Δωδεκάνησα, αλλά δεν θα γίνει το ίδιο και με την Κύπρο"

Ο τουρκικός τύπος και η νεολαία είχε πια αποχαλινωθεί για καλά. Οι υβρισίες και απειλές εναντίον των Ελλήνων έδιναν κι έπαιρναν καθώς πλησίαζε η μέρα του Δημοψηφίσματος. Και οι αντιδράσεις αυτές ικανοποιούσαν τους Βρετανούς που κατέβαλλαν κάθε προσπάθεια για να μειώσουν τη σημασία του Δημοψηφίσματος.

Τα πράγματα έπαιρναν δραματική τροπή ενώ πλησίαζε η **15η** Ιανουαρίου. Και σε μια προσπάθεια τους να δώσουν το παρόν τους οι ηγέτες των τουρκοκυπρίων, ο γιατρός Φαζίλ Κουτσιούκ και οι δικηγόροι Πλουμέρ και Ντανά αναχώρησαν στην Αγκυρα για να συζητήσουν, όπως ανακοίνωσαν, με την τουρκική κυβέρνηση τα οικονομικά και εκπαιδευτικά ζητήματα των τουρκοκυπρίων.

Αλλά ούτε ο χρόνος αλλά ούτε και η σύνθεση της αποστολής αποτελούσε τους κατάλληλους ανθρώπους για να συζητήσουν αυτή την περίοδο τέτοια θέματα.

Η ανακοίνωση ήταν παραπλανητική κι εκείνο που επιδίωκαν από την Αγκυρα οι τουρκοκύπριοι ηγέτες ήταν μια πιο μαχητική και πιο ζωντανή παρουσία εκ μέρους της Τουρκίας στις ενωτικές επιδιώξεις των Ελλήνων.

Την αλήθεια αποκάλυψε λίγο αργότερα το πρακτορείο ειδήσεων "Ρέουτερ" που μετέδωσε ότι η τριμελής αποστολή είχε μεταβεί στην Αγκυρα "για να οργανώσει εκεί εκστρατεία εναντίον του Δημοψηφίσματος της Κύπρου για Ένωση με την Ελλάδα".

Πριν φθάσει όμως η αποστολή στην Αγκυρα η επίσημη Τουρκία προέβαινε με νέο διάβημα προς την Αγγλία.

Το διάβημα έγινε στον Αγγλο πρεσβευτή στην Αγκυρα και ο Υπουργός Εξωτερικών Σαντάκ πήρε νέα διαβεβαίωση ότι δεν θα εγκαταλειπόταν η Κύπρος από τους Αγγλους.

Στο διάβημα του ο Σαντάκ έθετε ένα νέο όρο-αξίωση, ένδειξη του πως άρχισε η Τουρκία, σιγά, σιγά να θεωρεί και επίσημα τον εαυτό της σαν ενδιαφερόμενο μέρος στην Κύπρο: Ζήτησε αν ποτέ έφευγαν οι Αγγλοι από την Κύπρο, να γίνονταν πρώτα συνομιλίες με την Τουρκία.

Είπε ο Σαντάκ στις δηλώσεις του που δημοσιεύθηκαν στις **10 Ιανουαρίου 1950:**

" Επικοινωνήσα με τον Αγγλο πρεσβευτή και συνομίλησα για το ζήτημα της Κύπρου. Διατύπωσα τη γνώμη ότι εάν πρόκειται να εγκαταλειφθεί η νήσος, παρίσταται ανάγκη προηγουμένως να διεξαχθούν συνομιλίες με μας. Ο πρεσβευτής της Αγγλίας απάντησε ότι δεν τίθεται ζήτημα εγκατάλειψης της Κύπρου".

Ο Κουτσιούκ και οι άλλοι τουρκοκύπριοι ηγέτες πέτυχαν στο σκοπό τους. Κατάφεραν να κινητοποιήσουν για καλά την τουρκική νεολαία που οργάνωσε νέα συλλαλητήρια εναντίον του Δημοψηφίσματος και της Ένωσης στην Αγκυρα και την Κωνσταντινούπολη.

Ταυτόχρονα ο τουρκικός τύπος άρχισε να δημοσιεύει πύρινα άρθρα εναντίον της Ελλάδας για την Κύπρο.

Η "Σον Τελεγράφ" (10.1.1950) σχολιάζοντας τις πληροφορίες από την Ελλάδα ότι Έλληνες βουλευτές εκδηλώθηκαν υπέρ της Ενώσης της Κύπρου μέσα στη Βουλή παρατηρούσε:

" Δεν δίδαμε σημασία στις ενέργειες των Κυπρίων και νομίζαμε ότι οι ελληνικές αρχές θα συνιστούσαν ψυχραιμία στους υποκινητές στην Κύπρο. Αλλά έχουμε εκπλαγεί βλέποντας την Ελληνική Βουλη, που εκπροσωπεί το ελληνικό Έθνος να έχει τις ίδιες διαθέσεις".

Εξ άλλου η " Τζουμχουριέτ" σε κύριο άρθρο της παρατηρούσε ότι η Αγγλία δεν μπορούσε να εγκαταλείψει την Κύπρο.

Ο αρθρογράφος τόνιζε ότι αν, παρά την απαγόρευση των Αγγλων, διεξαχθεί το Δημοψήφισμα της Εθναρχίας, αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ταραχές και να χυθεί ίσως αίμα και τίποτε περισσότερο.

Η Αγγλία, πρόσθετε, δεν πρόκειται να εγκαταλείψει την Κύπρο, αν δεν ηττηθεί σε πόλεμο. Η Κύπρος ενέχει στρατηγική σημασία για την Αγγλία".

Παράλληλα Τούρκοι φοιτητές οργάνωσαν νέες διαδηλώσεις στους δρόμους της Κωνσταντινούπολης αξιωνόντας όπως η Κύπρος επιστραφεί στην Τουρκία.

Οι αντιδράσεις δεν ήταν τόσο έντονες αλλά οι πολιτικοί αναλυτές θα μπορούσαν να διακρίνουν σ αυτή την κρίσιμη περίοδο ότι η Τουρκία πρόβαλλε σοβαρά αίτημα για αναγνώριση δικαιωμάτων στην Κύπρο.

Το σοβαρότερο όμως ήταν ότι η ηγεσία των Ελλήνων Κυπρίων, λόγω της απειρίας της, ήταν πολύ ενθουσιασμένη από τους πανηγυρισμούς των Ελλήνων για Ένωση ώστε ούτε καν έλαβε υπόψη αυτές τις αντιδράσεις που σιγά, σιγά θα νδρώνονταν και θα αποτελούσαν κύριο εμπόδιο στα κατοπινά χρόνια στην πορεία για την Ένωση.